

Herfst in het Oosten

Tekst en foto's Robby Perkussy

Net voorbij de gemaaide gazonnetjescultuur van Duitsland ligt in het oosten de ongerepte achtertuin van Europa. Zandstranden, uitgestrekte meren en platteland met bossen en hoge bergen: Polen. Het voormalige Oostblokland waar, ook al is het bezig aan een inhaalrace, de tijd lijkt te hebben stilgestaan. Via een uitgekiende route door het zuiden reed ik naar de Russische grens in het oosten. Het werd een ontdekkingsreis.

► Hoe verder je naar het oosten rijdt, hoe meer de sfeer verandert. Het beeld wordt sober en leeg. Maar als je de grens tussen Duitsland en Polen passeert, wordt het plaatje pas echt anders. De dorpjes, de mensen, de kleuren en het straatbeeld met de onbegrijpelijke opschriften zijn onmiskenbaar Oostbloks en maken de rit tot een

dorpjes maken een slaperige indruk. De oogst is net binnen en hier en daar staat een boer al weer op de ploeg en ment zijn paard over de akker, half schuilgaand in de witte rook die wegdrijft van een smeulende hoop onkruid. Het is koud in de bergen, maar rijden is een genot en als de zon doorbreekt boven de hellingen die als in een park

end door het land. Het zuiden is welvarend. Naast iedere oude stulp wordt een groot modern huis gebouwd, de auto's zijn nieuw en westers en de tractor verdringt het paard. Toch zal het wel een generatie duren voordat de vooruitgang de melancholie van het verleden van de gezichten heeft gewist.

Traag wist de toekomst de melancholie van het verleden uit de gezichten van de Polen

schilderachtige belevenis. Door een steeds heuvelachtiger landschap rij ik het Reuzengebergte en de Sudeten in, de natuurlijke grens van Polen met Tsjechië. De agrarische

bebost zijn met veel soorten bomen, gloeit het landschap met de vlamme kleuren van de herfst. Er is weinig verkeer, de wegen zijn goed maar hobbelig en slingeren glooi-

MOEIZAAM NAAR DE TOP ► Een frisse wind blaast me wakker als we de Karpaten inrijden voor een tocht door het dunstbevolkte deel van Polen. Iedere kilometer oostwaarts voert terug in de tijd en de beelden van het land lijken het verleden te illustreren. Op een erf wordt een pas geslacht varken kaalgebrand met een gasvlam, in een nevel van dampende darmen en zwarte rook. Een oude vrouw trekt aan een touw een weerbarstige stier over de

ZEECONTAINERBENZINE

De belofte van een mooie dag schittert achter het silhouet van de bergen. Nevel ligt als dons op de ruïnes van stille bomen die dicht opeen op de helling staan. Als ik diep inadem tintelt de zuurstof van zuiverheid. De motor start met een druk op de knop. Dauwdruppels rollen van tank en zadel en ploffen sissend op de uitlaat. Ik klak de bak in z'n één en stuur naar het noorden. Vandaag laat ik de bergen achter me en trek ik de gloeiende toendra in, balancerend op de rand van Europa met Wit-Rusland achter de horizon in het oosten. Ik geniet van de leegte en de spinnende motor. Er zijn weinig dorpjes. Af en toe groepjes sobere houten huizen, met wat vee en landbouwgrond, omzoomd door uitgestrekte bossen, meren en grassige moerassen. Het roadbook geeft aan dat tankstations hier dun gezaaid zijn en ik stop bij een felblauwe tot benzinepomp omgebouwde zeecontainer om bij te vullen. Aanvankelijk word ik argwanend bekeken, maar ik weet inmiddels dat dat komt door m'n reisgenoot: de dikke Harley-Davidson Police Special, bijgenaamd: de Witte Windbreker. Zodra ik helm en zonnebril heb afgezet breekt het ijs en wint de nieuwsgierigheid. Ze willen weten hoe hard ie gaat, 'Zweihundert!' (gegrijs en gemompel), wat de cilinderinhoud is, 'Duizend! Driehonderd en veertig cecce!' (stille gevuld met ontzag), en wat ie kost, 'véél werk, véél sparen!' (instemmend geknik).

◀ Een Russisch zangkoor dat sombere liederen aanheft.
 ◀ Polen zijn meesters in recycling. Een onderdeel voor een Lada is zo gevonden.
 ▶ Houten huizen zijn karakteristiek voor Polen.
 ▶▶ Als Polen aan Europese hygiëne-eisen wil voldoen, behoort dit talereel tot het verleden.

weg, en op de vochtige grond van een berkenbosje zoeken grauwe types naar paddenstoelen die in de berm te koop worden aangeboden.

We beklimmen de Smerek, een berg van bijna 1300 meter. Achter een gids aan ploeteren we klauterend naar de wolk die de top verhuult. Er staat een natte stormwind, het is hartstikke koud en het pad dat bijna loodrecht omhoog gaat over rotsen en leem is glibberig als zachte zeep. Wat een ontspannen wandeling had moeten worden, verandert met iedere moeizame stap in een survivaaltocht. We stijgen boven het bos uit, de blik gaat op oneindig en de ademhaling past zich hijgend aan op de ijler wordende lucht, vastbesloten om niet te buigen voor die dikke steen.

Bovenop staan we kleumerig zwetend en op trillende poten in de op de gierende wind voorbij ijelende mist. Het zicht van hooguit tien meter onthoudt ons de beloning van een adembenemend uitzicht tot in Slowakije en de Oekraïne, maar toch is het een indrukwekkende ervaring. Slippend gaan we de berg af, geholpen door de zwaartekracht en de verlokking van een warme mok borsjt en

een koude wodka bij het houtvuur in het dorpscafé.

ONTMOETING MET JUNAC ▶

Motoren kom ik onderweg nauwelijks tegen, maar in een van de dorpjes zie ik in het voorbijgaan een zwarte classic tegen een lantaaripaal leunen. Ik stop om het ding beter te bekijken. Een knaap komt naar buiten. Hij zet een tas met lege bierflessen op de stoep, we schudden handen en al gauw zitten we op onze hurken, hij voor de Harley en ik bij wat een 350 cc Junac blijkt te zijn. In 1960 is ie uit de fabriek in Stettin gerold en ergens onderweg heeft iemand een gat in het distributiedeksel geboord om met poelies en een v-snaar een autodynamo te kunnen laten draaien. Nu heeft ie 12 volt. Kazimir trapt de Oostblokker met een kick aan en schroeft eens lekker rauw aan het gas. Uit de van lasbochten gewrochte uitlaat ramt de eencilinder een mooie donkere roffel met een blauwe kleur. Hij hangt de rinkelende tas aan een spiegel, zwaait zijn been over het zadel, groet en gaat er als een speer vandoor. Als ik de Witte Windbreker het dorp uitstuur, word ik nagekeken door

een stel haveloze kerels met donkere koppen. Met de zeis maaïen ze het gras van een eindeloze berm die nergens naar toe lijkt te gaan. Maar juist daar in de verte ligt het doel van de reiziger. Als er bijna niets meer is, dan ben je pas ergens.

HET WOUD VAN BIALOWIEZA ▶

In Bialowieza, aan de grens met Wit-Rusland zal ik een indrukwekkende ervaring opdoen: de confrontatie met het Oerbos. Dit laaglandwoud is het oorspronkelijke landschap van centraal Europa, onveranderd sinds de laatste ijstijd. Een schitterende weg

Een bezoek aan de eeuwenoude zoutmijn van Wieliczka brengt je tot honderd meter diep in de aardkorst. In de schachten werd zout gedolven, maar ook beeldengroepen en een kerk uitgehakt.

GRILLIGE VERKEERSREGELS

Het verkeer in Polen kent zijn eigen grillige regels en doordat je Polen vooral ontdekt als je de kleine weggetjes van het platteland volgt, ligt de gemiddelde snelheid laag. Paard en wagens, zwaar beladen slingerende fietsen, honden, katten, kippen, geiten, dronkelappen en koeien, omaatjes en kleuters, iedereen claimt een stukje van de weg en de rest heeft zich daar maar bij aan te passen. Vooral 's avonds is het rijden met al die onverlichte obstakels op de weg nogal enerverend.

leidt naar het dorp dat op een open plek in het nationaal park ligt en het is geweldig hier in de herfst te rijden. De hemel is strakblauw, het asfalt ligt zwart tussen de witte strepen en de bomen staan koperrood, roestbruin en goudgeel in het felle licht van de namiddagzon. Zo hoog dat je je klein voelt en zo dicht

ren. In afwachting van toestemming om het Oerbos in te gaan, fietsen we met een boswachter door het open deel van het woud en loeren over een echte ouderwetse grenspaal naar (Wit-)Rusland. Maar daar hangt letterlijk een gordijn voor. Het houdt een land verborgen dat zich uitstrekt tot aan de kust van de

ding spreken. Die zullen we niet zien, maar als we diep in het woud en met bonzend hart in de richting van een machtig geburl sluipten, schieten everzwijnen voor ons uit. Tot dichtbij naderen we een roedel edelherten. Het is bronstijd en de stieren maken nog meer lawaai dan wij. Vanachter een enorme stam die al vijftientig jaar tot stof ligt te vergaan bespieden we ze, tot ze opgaan in het kreupelhout onder de machtige eiken, esdoorns, beuken en linden. Bomen die respect afdwingen, die maken dat je fluistert. Sommigen torenen uit boven het leger van Napoleon toen het optrok naar Moskou en stonden er toen al een paar honderd jaar. Tot zestig meter hoog reiken ze, in hun zucht naar licht. Het Oerbos laat zich moeilijk vatten in woorden of beelden, maar het toont me een glimp van het verleden. In het holst van de nacht, als ik dicht tegen de naar oud zweet en drank meurende koetsier op de bok zit om met een zaklantaarn de onrustige paarden bij te schijnen op hun weg terug naar het dorp, heb ik genoeg om over na te denken. Het geklepper van de hoeven echoot door de nevelige nacht. ■

In de verte klinkt machtig geburl en met bonzend hart besluipen we een roedel herten

dat het al na vijftien meter ondoordringbaar lijkt. Dit is nog maar het begin, het openbare gedeelte van het woud. We pauzeren een paar dagen en ik rij wat rond tussen de kleine boerenbedrijven en rechthoekige houten huisjes. Er hangt een prettig lome sfeer. Een hoefsmid is aan het werk en de verbrande hooi prikkelt de neus met een geur uit m'n jeugd. Ik hoor muziek en ga op het geluid af. Op een open, van ruwe stammen gebouwd podium zingt een in klederdracht gestoken Russisch vrouwenkoor melancholische liederen.

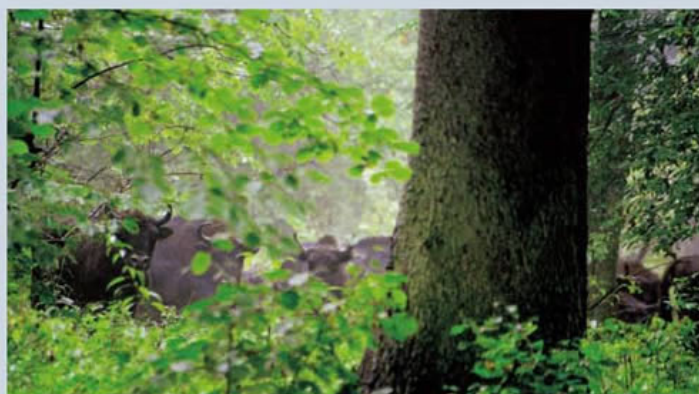
En dan komt eindelijk op gestempelde papieren het verlossende woord en als ik die middag per paard en wagen door de monumentale poort ga voel ik me al gauw een maatje kleiner. Dit is geen gewoon bos. Hier komen geen paddestoelenplukkers of jagers met auto's. Hier wordt niets gekapt, niets opgeruimd. Er heerst een serene rust ondanks de honderden soorten insecten, vogels en zoogdieren waarvan wolf, lynx, bizon en adelaar het meest tot de verbeelding spreken.

◀ Zonder al teveel omhaal van woorden wordt duidelijk gemaakt wanneer je het oerbos binnenwandelt.

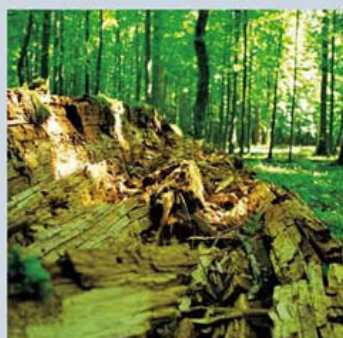
► Uniek in Europa: de bizens (ook wel oeros of wisent). In Nederland legde de laatste oeros in de 19e eeuw het loodje.

(foto's: Halco van der Burgt)

BIALOWIESKI PARK NARODOWY

Het Bialowiecki Park Narodowy is het oudste natuurpark van Polen en een van de oudste in Europa. Eeuwenlang was het oerbos, dat ontstond kort na de laatste IJstijd, het exclusieve jachtgebied van de Poolse koningen, een privilege dat er zeker aan heeft bijgedragen dat het bos zo ongerept is gebleven. De idee dat het bos uniek was, ontstond pas zo'n 70 jaar geleden, want tot 1921 werd het nog gezien als onderdeel van de Poolse houtreserve. In 1932 werd het bestempeld tot nationaal park. Dit kon niet voorkomen dat de gruwelijkheden van de Tweede Wereldoorlog het bos ongemoeid lieten. Heel wat wild verdween in de stookpotten van Duitsers, Russen en partizanen, waarbij ook de unieke Europese bizon, die in 1929 in het park werd uitgezet, niet werd gespaard. Uitsterving dreigde, maar met speciale fokprogramma's wisten biologen met de laatst overgebleven exemplaren een levensvatbare kudde voor de toekomst te bewaren. Het woud is zonder overdrijven het meest waardevolle, natuurlijke stukje laaglandwoud, een type woud (een mix van naal- en loofbomen) dat zich ooit uitstrekte vanaf de Franse westkust tot ver in Rusland. Het woud van Bialowiecki, dat precies op de waterscheiding tussen de Baltische- en Zwarte Zee ligt, had een oppervlakte van 5348 hectare maar werd in 1996 bijna verdubbeld tot 10502 hectare. Naast zo'n 300 Europese bizens - die je overigens maar mondjesmaat te zien krijgt - vind je er elanden, edelherten, lynxen, wolven, beren, wolven, dassen, otters, bevers, tarpan (Pools bospaard) en verschillende soorten vleermuizen. Ook de ornithologen kunnen hier hun hart ophalen met de zwarte ooievaar, adelaar, uil, kraanvogel en raaf. Toeristen ontmoeten elkaar bij de Bialowiecki Glade, een voormalig paleis van de Russische Tsaren, dat een hotel en een restaurant omvat.

◀ Omgevalen bomen blijven liggen tot er niets meer van over is.

◀◀ In het oerbos is een wandelpad uitgezet van zo'n 4 kilometer.

► In het subboreale bos vind je veel mossen en varens.

(foto's: Halco van der Burgt)

POLEN PRAKTISCH

Verkeersbureau

Pools Informatiebureau voor Toerisme,
Leidsestraat 64, 1017 PD Amsterdam.

[t] 0900-2025949

[e] poleninfo@planet.nl

Pech

Bij pech bel je de Poolse PZMOT via het
landelijke telefoonnummer: 981.

Overnachten

In de omgeving van Białowieża betaal je
voor een B&B tussen de 20 en 35 Zloty per
persoon per nacht (€4,27-7,46). Een huis
voor acht personen vonden we voor 200
Zloty (€42,66).

Het oerbos op het internet

De site van Poland Panparks is gespecia-
liseerd in accommodatie en activiteiten in
en rond het Oerbos van Białowieża.

[w] www.poland.panparks.org

Op de site van Białowiecki National Park
vind je veel algemene informatie over wat
er te zien is aan flora en fauna. Via de links
duik je nog dieper in de info over het bos.

[w] [hum.amu.edu.pl/~zbcw/ph/pnp/
bial.htm](http://hum.amu.edu.pl/~zbcw/ph/pnp/bial.htm)

Met Promotor naar Polen

Met PAVARUE Avontuurlijke Motor-reizen
is een exclusieve 19-daagse Promotor-
groepsreis samengesteld. Je rijdt in je
eigen tempo met routebeschrijving, alleen
of met reisgenoten. Je treft elkaar weer op
de plaats van overnachting. De begeleider
bestuurt de volgauto met aanhanger.

Vertrekdatum

Vertrek op zondag 1 juni 2003 vanuit
Colditz, net voorbij Leipzig en einde op
vrijdag 20 juni in Polen bij de Duitse grens.

Prijs

Per persoon €1165. Min. aantal deelne-
mers 10, max. aantal deelnemers 15.

Inclusief

Overnachtingen in hotels, bungalows en
pension op basis van 2-persoonskamer
met halfpension, routebeschrijving en toe-
ristische informatie. Begeleiding door
volgauto en aanhanger met bagagever-
voer, Poolse tolk. (onder voorbehoud)

Extra

Rondleiding in het kasteel in Colditz,
bezoek aan de 135 m diepe zoutmijn van
Wieliczka, incl. rondleiding met gids,

bezoek aan Auschwitz, incl. rondleiding
met gids, uniek Promotor-poloshirt!!

Exclusief

Reserveringskosten à €18 per boeking.

Informatie en reserveringen

Voor info en reserveringen neem je contact
op met PAVARUE, 0697-541013, of e-mail:
info@pavarue.nl. Geef aan dat het om de
speciale ProMotor-aanbieding gaat!

[w] www.pavarue.nl

